



LIETUVOS ARCHITEKTŲ RŪMAI

Kalvarijų g. 1, Vilnius. Tel. (+370 5) 2754241, el. p. info@architekturumai.lt, www.architekturumai.lt
Atsiskaitomoji sąskaita LT50 7044 0600 0606 7130 AB SEB, kodas 70440. Įstaigos kodas 301111540

Lietuvos architektų rūmų nariams

2024-01-12 Nr. S24/01/26

DĖL ARCHITEKTŪROS KŪRINIO AUTORIAUS TĘSTINIO DALYVAVIMO PROJEKTO RENGIME

Atkreipiame dėmesį, kad 2024-01-01 įsigaliojo Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2023-11-06 įsakymas Nr. D1-364 „Dėl aplinkos ministro 2016 m. lapkričio 7 d. įsakymo Nr. D1-738 „Dėl statybos techninio reglamento STR 1.04.04:2017 „Statinio projektavimas, projekto ekspertizė“ patvirtinimo“ (toliau – **Reglamento**) pakeitimo“¹, kurio 1.3 – 1.5 papunkčiais Reglamentas papildomas nuostatomis dėl statinio projekto autoriaus (-ių) teisių apsaugos ir tęstinio dalyvavimo projekto rengime, įgyvendinime ir vėlesnių pakeitimų atlikime:

„41. <...> Projektuotojas projektiniuose pasiūlymuose ir projekte įrašo architektūros kūrinio autorius. Projektuotojo ir architektūros kūrinio autorių teisės įgyvendinamos ir ginamos Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatyme nustatyta tvarka.

Architektūros kūrinio autorių dalyvavimas rengiant statinio projektą yra tęstinis, architektūros kūrinio autoriai pasirašo projektinius pasiūlymus (kai jie rengiami), techninį ir darbo projektą pritardami statinio architektūros sprendiniams.“

„42. Projektas keičiamas sudarius papildomą sutartį su projektuotoju ir statytojui patvirtinus papildomą techninę užduotį. Architektūros kūrinio autoriui sutikus, projekto keitimus ir (ar) papildymus atlieka projektą parengęs projektuotojas parengdamas naujos laidos projektą ar projekto sprendinių dokumentą (-us). <...>“

Tikslesnis projekto autorystės reglamentavimas užtikrins efektyvesnę Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo (toliau – **ATGTI**) reikalavimų įgyvendinimą ir pagelbės išpildant Architektūros paslaugų teikėjų Europos etikos kodekso reikalavimus². Autoriaus (-ių) įvardinimas ir tęstinis dalyvavimas projekto rengime pagelbės siekiant Lietuvos Respublikos architektūros įstatymo 11 straipsnyje suformuluotų architektūros kokybės kriterijų išpildymo, taip pat leis greičiau atskleisti autorių tapatybę ir sumažins autorių teisių bei profesinės etikos pažeidimų skaičių.

Be kita ko, atkreipiame dėmesį, kad tęstinis autoriaus dalyvavimas yra ne tik teisių, bet kartu ir pareigų rinkinys, t. y. įgyvendindamas savo teises autorius kartu turi nepažeisti ir kitų asmenų (statytojo, statinio savininkų, kitų projektuotojų) teisėtų interesų (Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 1.137 straipsnio 3 ir 4 dalys). Nepagrįstas (nesusijęs su neturtinių autoriaus teisių pažeidimu) atsisakymas pasirašyti projekto dokumentus ar neadekvataus dydžio atlygio už

¹ Statybos techninis reglamentas STR1.04.04:2017 „Statinio projektavimas, projekto ekspertizė“ patvirtintas 2016 m. lapkričio 7 d. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro įsakymu Nr. D1-738 „Dėl statybos techninio reglamento STR1.04.04:2017 „Statinio projektavimas, projekto ekspertizė“ patvirtinimo <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/bd57a7807c6a11eea5a28c81c82193a8>

² 2016 m. balandžio 22 d. Europos architektų tarybos (EAT) generalinės asamblėjos priimtas Architektūros paslaugų teikėjų Europos etikos kodeksas https://www.architekturumai.lt/wp-content/uploads/Architekturos_paslaugu_teikeju_etikos_kodeksas_naujintas_2016-04-22.pdf

pasirašymą reikalavimas, Rūmų vertinimu, negali būti laikomas proporcingu ar sąžiningu elgesiu. Primename, kad Architektūros paslaugų teikėjų Europos etikos kodekso³ 2 principo 2.3 taikymo punkte ir 3 principu įtvirtina, jog „*architektūros paslaugų teikėjai visuomet stengiasi vengti su jų profesiniais įsipareigojimais nesuderinamų situacijų arba situacijų, kurios galėtų paskleisti abejonių dėl jų nepriklausomumo, nešališkumo ar sąžiningumo. Nepriklausomas, nešališkas, moksliniais pagrindais paremtas profesionalus sprendimas yra viršesnis už bet kokį motyvą, liekiant ištikimiems architektūros menui, mokslui ir verslui.*

Rengdami ir pasirašydami projektavimo darbų sutartis, architektai turi tinkamai įsivertinti turtinių ir neturtinių autorių teisių reguliavimo klausimus, taip pat nepamiršti, kad tik pats autorius ir jo įpėdiniai turi teisę ir pareigą saugoti neturtines teises nuo galimų pažeidimų. Sutartyse turėtų būti kuo daugiau aprašyti autorinių teisių įgyvendinimo klausimai (autorius ir užsakovo teisių ir pareigų apimtis), autorinis atlygis, konkrečiai įvardintos perleidžiamos turtinės teisės ir nustatyta šalių bendravimo tvarka neturtinių autorių teisių įgyvendinimo ir panaudojimo klausimais. Rekomenduojame vengti abstrakčių nuostatų dėl išankstinio sutikimo su bet kokiais kūrinio pakeitimais, t. y. autorius negalės būti tikras, jog atliekami kūrinio pakeitimai nepažeis jo garbės ar reputacijos (t. y. teisės į kūrinio neliečiamybę numatytą ATGTĮ 14 straipsnio 1 dalies 3 punkte), o kita sutarties šalis, kuriai duodamas abstraktus sutikimas, taip pat negalės būti tikra, jog minėta autorius teisė, atliekant projekto pakeitimus, nebus pažeista ir autorius (-iai) jam dėl to nepareikš pretenzijų ateityje. Architektūrinės idėjos projektą sukūrus keliems asmenims, bendraautorių tarpusavio santykių ir neturtinių autorių teisių įgyvendinimo klausimai taip pat turėtų būti reglamentuojami atskira sutartimi. Šioje sutartyje rekomenduojame reglamentuoti bendraautorių tarpusavio santykius, atvejus, jei dalis bendraautorių nusprendžia nebedalyvauti tolesniame parengto architektūrinės idėjos projekto įgyvendinime ir autorių neturtinių teisių įgyvendinimo bei tinkamo atstovavimo klausimus (aprašyti komunikavimo, kurinio keitimo tvarką ir pan.). Svarbu pabrėžti, kad **nė vienas iš bendraautorių neturi teisės, neturėdamas tam pakankamo pagrindo, uždrausti naudoti bendrą kūrinį (ATGTĮ 7 straipsnio 2 dalis).**

Primename, kad vadovaujantis ATGTĮ 28 straipsnio 1 dalies 2 punktu pastato ar kito statinio projektą, brėžinį, eskizą ar modelį galima panaudoti to pastato ar statinio rekonstrukcijai, be kūrinio autoriaus ar kito šio kūrinio autorių teisių subjekto leidimo ir be autorinio atlyginimo, tačiau nurodžius, jei tai įmanoma, naudojama šaltinį ir autoriaus vardą. Taip pat kviečiame susipažinti su Rūmų teiktomis konsultacijomis ir Viešųjų pirkimų tarnybos rekomendacijomis autorių teisių įgyvendinimo ir apsaugos klausimais, sudarant projektavimo paslaugų sutartis.^{4 5}

Visais atvejais, atsisakant duoti sutikimą projekto pakeitimams, rekomenduojame motyvuotai išdėstyti tokio atsisakymo priežastis ir pateikti savo kaip autoriaus vertinimą, išaiškinant kitam projektuotojui ir (ar) statytojui kodėl pakeitimai yra negalimi ir kokius sprendinius konkrečioje situacijoje galėtų pasiūlyti pats projekto autorius.

Lietuvos architektų rūmų pirmininkas

Algimantas Pliučas

³ Architektūros paslaugų teikėjų Europos etikos kodeksas priimtas 2016 m. balandžio 22 d. Europos architektų tarybos (EAT) generalinės asamblėjos: https://www.architekturumai.lt/wp-content/uploads/Architekturos_paslaugu_teikeju_etikos_kodeksas_naujintas_2016-04-22.pdf

⁴ Rūmų nuomonė ir vertinimas autorių teisių apsaugos klausimais: <https://www.architekturumai.lt/kita-veikla/konsultacijos/>

⁵ Viešųjų pirkimų tarnybos projektavimo paslaugų pirkimo gairės „Autorinės teisės“ 30 psl. https://vpt.lrv.lt/uploads/vpt/documents/files/mp/projektavimo_gaires.pdf